

Studielast. Maar een last voor wie - en waarom?

Inleiding

Omdat we veel krokussen zien opkomen – nu ja, in ieder geval, veel vakanties die daarmee te maken hebben – behandelen we een algemeen doch 'lastig' onderwerp. Het is ook wel een belangrijk element van het onderwijssysteem. Het gaat om het begrip studielast, maar dan gezien vanuit de wetgever, de onderwijsinstelling en de student. Een aantal signalen toont aan dat het tijd is om hierover een keer om tafel te gaan, zeker in het kader van de verdere flexibilisering van leerlijnen.

Studielast 'nieuwe stijl'

In PamflAd 34 is onder meer gekeken naar de mogelijke consequenties van de overheidsbekostiging van een student gedurende een viertal jaren. Deze insteek om voor die periode te kiezen is afgeleid van de hbo-bachelor en de combinatie wo-bachelor/master. Daarmee kun je bij de Ad nog wel eens bedrogen uitkomen als hogeschool en als hbo-branche. Als je de leerlijn Ad-Bachelor als hogeschool in de verwante trajecten al meer dan vier jaar laat zijn, is de vertraging simpelweg ingebakken en het aantal onbekostigde studenten derhalve ook.

Aanbod en vraag

Maar dat is de 'aanbod-kant'. Het is de student zelf die als 'last-post' ook een niet-bekostigde duit in het zakje van de instelling doet, bij de vraag naar een vormgeving die past bij wat een huidige student onder voltijds studeren verstaat. Dat heeft te maken met de huidige levenswijze van jongeren en hun geldgevers (vaak dus de ouders). Die laten het bekostigen van de studie mede afhangen van de mogelijkheden om een bijbaan te hebben teneinde een gat in het budget te kunnen dichten. De overheid doet niet mee, de ouders op een gegeven moment ook niet meer en studenten kunnen niet tot in het oneindige aankloppen bij externe geldschieters zoals banken en fondsen. Maar het is dan wel een baan erbij, naast de studie, om inkomsten te verwerven. Niet zoals vroeger op een paar avonden, in de weekenden dan wel in de vakantie om de hobby's te kunnen financieren, maar om optimaal aan het studentenleven te kunnen meedoen. Het is ook geen 'duaal studeren' waarbij het werk is gekoppeld aan de opleiding, al is in het kader van de invoering van deze onderwijsvariant nog wel eens geprobeerd bijbaantjes te integreren in de studie. Echter, dit bleek een veel te lastige taak voor de hogeschool te zijn.

Paar uitingen

Het is dus simpelweg een gegeven, de bijbaan, op alle mogelijke momenten van de week. Of roostermakers en docenten daar volledig rekening kunnen houden, is allang geen vraag meer. Het antwoord is dat het gewoon 'moet'. Omdat er geen algemene aanwezigheidsplicht is af te dwingen zal hiermee in bepaalde vormen van de beoordeling van het eindresultaat ook rekening moeten worden gehouden. Tenminste, dat vinden de studenten zelf.

Hier een paar recente uitingen als het gaat om de consequenties hiervan.

In het blad van de Avans Hogescholen, Punt geheten, staat in het laatste nummer het volgende, als mening van de studenten in het kader van een verschil van mening met het CvB:

Studenten die een onderzoeks- of afstudeerstage doen, krijgen vaak geen vergoeding. En dat is eigenlijk best krom, gezien het feit dat steeds meer studenten het moeten doen zonder een basisbeurs. Zij lenen bij of hebben een bijbaan om rond te komen. Wil je je als student echter voor 100% inzetten voor je afstudeerstage, dan is er zes maanden minder tijd voor je bijbaan.

Een korte passage maar met impliciet veel aanzetten voor discussies over het begrip 'gemiddelde studielast', de 28 uren per studiepunt. Kennelijk leeft bij studenten de standaardveronderstelling dat voor een stage (de reguliere stage en hetgeen bij het afstuderen gebeurt) een vergoeding wordt gegeven, los van de kosten voor reizen en wat daarbij komt kijken. Het geven van een vorm van salaris is evenwel niet verplicht voor de werkgever, volgens de wetgeving, en een hogeschool mag een bedrijf dat een dergelijk 'gratis' aanbod doet, ook helemaal niet weigeren.

De basisbeurs is als zodanig afgeschaft, dus men duidt hier op de consequenties van het leenstelsel, het studievoorschot. Het is logisch dat er dan wordt gezocht, zoals al gemeld, naar alternatieve geldbronnen. Dat kan een bijbaantje zijn, zonder interferentie met de studie. Maar zo werkt dat niet, want er is in de verdediging van dit standpunt sprake van een situatie waarbij de stage de bijbaan onmogelijk maakt. En dat vindt men als studentengeleding oneerlijk van de instelling. Men meent dat je naast een stage – ook als deze wordt betaald – een bijbaan moet kunnen hebben. Hoe verkoop je dit evenwel naar het bedrijf dat de stage beschikbaar stelt en rekening moet houden met die bijbaan? En hoe kun je dit rijmen met het aantal studiepunten dat voor een stage staat?

Nog een voorbeeld. Het is een stukje uit een column over een mbo-studente, te vinden in het mbo-blad Profiel, in het nummer van deze maand:

Daarnaast loopt ze vier dagen in de week stage bij een bakkerij. 'Bij dit familiebedrijf leer ik heel veel, ze leggen me precies uit hoe ze werken. Ik loop met de eigenaar mee. Tegelijk heb ik voor 24 uur per week een baan, ik heb een vast contract als manager van een Indiaas afhaalrestaurant. Ik heb maar 1 dag in de week vrij en dan moet ik aan de lesstof voor school werken. Een minder intensief programma is volgens Desiree niet mogelijk. 'Ik woon op mezelf, ik heb de inkomsten nodig. Er staat veel druk op mij.'

Na een paar keer lezen kom je tot de conclusie dat of er in het citaat verkeerde gegevens zijn gebruikt of er sprake is van een fors overspannen week. Het gaat om vier dagen hij een bakker, zeg dat het 32 uren betreft, en 24 uren ernaast bij een restaurant. We vermoeden dat die uren vooral in de avonden en het weekend worden ingevuld., anders kom je al uit op 7 dagen van 9 tot 5. Er is dan nog ruimte nodig voor 1 dag met schoolzaken, en het lijkt erop dat die dag is gekoppeld aan een schema dat door de opleiding is opgelegd.

Het gaat dus om twee werkkringen met, zo te zeggen, Amerikaanse toestanden... Kennelijk is het managerschap niet te zien als relevant voor de studie en waarschijnlijk voldoet de functie niet aan de eisen die aan de stage worden gesteld.

Ja, je kunt wel stellen dat er sprake van een drukke invulling van de week. Het wonen op zichzelf lijkt zich eigenlijk te beperken tot het slapen op een vaste plek...

Worstelen...

Het is duidelijk dat onderwijsinstellingen hiermee worstelen. Is voor het gaan volgen van een voltijdse studie de basis een contract waarmee de student zich verbindt aan het onder alle omstandigheden beschikbaar zijn voor 40 uren, verdeeld over vijf dagen (overdag...)? Kan de instelling eisen dat 28 uren aan een studiepunt worden besteed, ook als bepaalde activiteiten niet worden gevolgd vanwege een bijbaan? Zo zijn er nog wel wat vragen op te hoesten, als het gaat om de daadwerkelijke studielast. Het meten ervan heeft overigens geen enkele zin, als het al zou kunnen.

Het is normaal aan het worden dat een student niet meer 40 uren per week aan de studie kan besteden, dus 28 uren per studiepunt voor de gemiddelde student – een norm die stamt uit de vorige eeuw toen voltijd nog voltijd was. Nu wordt steeds meer geprobeerd buitenschoolse zaken mee te nemen in opleidingen, al dan niet in een werkring, maar een dergelijke 'erkenning' is simpelweg niet in gerealiseerde studielast uit te drukken.

Dat kan wel in leeruitkomsten, met de optie om naast elkaar de opleidingsstandaard en de onafhankelijke leerweg te gebruiken. Met een wettelijk voorschrift van 28 uren per punt red je dat niet. Wel als je met 'credits' werkt en het aan de instelling laat om de leerweg vast stellen voor de variant die het beste bij de doelgroepen past. Het gebruik van credits staat een controleerbare overheids-bekostiging niet in de weg, als het wordt gecombineerd met een accreditatie van de variant die wordt gehanteerd. Maar dat er op dit punt iets dient te gebeuren, staat volgens ons wel vast.

We komen er zeker nog een keer op terug.